

*Удод Н.М., старший викладач
кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі*

ГЛОБАЛЬНІ КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ: ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ТА ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. Глобальні кліматичні зміни є однією з найгостріших проблем розвитку людства, ігнорування яких у довгостроковій перспективі призведе до нівелювання економічного зростання. Окрім цього, неадекватні дії в найближчі десятиліття можуть створити загрозу значного руйнування економічної і суспільної діяльності вже у другій половині XXI сторіччя в масштабах, співставних з війнами або економічними депресіями. Значні зусилля, що вживаються під керівництвом міжнародних організацій та провідних країн світу й спрямовані на протидію зміні клімату і подолання її небажаних наслідків, стають, у свою чергу, об'єктивною реальністю світового гуманітарно-правового й економічного середовища, закладаючи основу до формування та здійснення національних політик майже в усіх сферах. Активна участь кожного в подоланні негативних наслідків глобальних кліматичних змін є необхідною умовою ефективності політики держави та запорукою успіху бізнесу в умовах сьогодення.

Ключові слова: глобальні кліматичні зміни, глобальне потепління, міжнародна торгівля, міжнародний бізнес, міжнародні угоди в галузі зміни клімату.

Постановка проблеми. Зміна клімату на планеті є однією з найбільш серйозних екологічних проблем сучасності, яка дедалі частіше стає причиною негативних наслідків для економіки та суспільства загалом. Порівняно нещодавно в світі з'явилось усвідомлення того, що бізнес має серйозний вплив на довкілля. Збільшення інтенсивності викидів парникових газів сприяє глобальному потеплінню, що, в свою чергу, призводить до затримок у розвитку людства через скорочення продуктивності сільського господарства, зростання незабезпеченості водою, небезпеки затоплення прибережних територій та екстремальних метеорологічних явищ, колапсу екосистем, підвищення загрози для здоров'я людей. Та зараз уже стає все очевидніше, що стан навколишнього середовища також прямо впливає на господарську діяльність основних бізнес-гравців. Ресурси, що використовуються в господарській діяльності, стають усе більш важкодоступними й дорогими, а зміна моделей економічного зростання та збільшення добробуту населення можуть призвести до посилення тиску на інфраструктуру і природні екосистеми, матеріальні активи й ланцюги поставок. Сьогодні вже йдеться про підрахунок матеріальних збитків, яких зазнають як окремі бізнес-структури, так і країни та цілі регіони в результаті негативного впливу кліматичних змін.

Мета дослідження – проаналізувати основні тенденції глобальних кліматичних змін та окреслити масштаби впливу навколишнього середовища на стан і розвиток міжнародної торгівлі, соціально-економічне благополуччя країн, суспільство; визначити основні засоби регулювання й адаптації до умов, що склалися в глобальному економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей та визначенню наслідків від глобальних кліматичних змін для міжнародної торгівлі, інших сфер господарювання, окремих економік країн, регіонів та бізнесу присвячено низку наукових праць, звітів СОТ [5], Всесвітньої комісії з навколишнього середовища й розвитку [2], Міжнародного енергетичного агентства, ЄС, ООН, робіт відомих вчених-економістів, серед яких С.Л. Орленко [9],

Я.А. Жаліло [9], І.В. Трофимова [9], Я. Дідух [6]. Однак потреба трансформації економіко-правового регулювання зміни клімату на глобальному рівні, деталізація та прогнозування потенційних масштабів, характеру і наслідків ще недостатньо висвітлені у вітчизняній науковій літературі, що й зумовлює необхідність подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Клімат є одним із найважливіших чинників формування навколишнього середовища, адже він визначає не тільки характер ландшафту, рослинний і тваринний світ, а й можливості розвитку сільського господарства, демографічний стан та міграцію цілих народів, обсяги міжнародної торгівлі. Наукові докази щодо зміни клімату і його істотного впливу майже на всі сфери суспільного життя є переконливим. Грунтуючися на аналізі тисяч наукових публікацій, Міжурядова група експертів зі зміни клімату дійшла висновку, що потепління кліматичної системи Землі є однозначним, і що діяльність людини дуже ймовірно є причиною цього потепління. Підраховано, що протягом останніх 25 років, середня глобальна температура поверхні на планеті збільшилася приблизно на 0,74°C [9, с. 7]. Окрім того, навіть якщо шкідливі викиди на сьогоднішній день будуть значно знижені або призупинені, багато парникових газів залишаються в атмосфері протягом тривалого періоду часу і продовжують впливати на природні системи планети протягом кількох сотень років. Однак, найбільше занепокоєння у тому, що глобальний рівень викидів парникових газів, як і раніше, росте, й, за прогнозами експертів, продовжуватиме зростати в найближчі десятиліття, якщо не внести зміни до поточних законів, політики і практичних дій.

Міжнародне енергетичне агентство повідомило, що глобальні викиди парникових газів збільшилися приблизно в два рази з початку 1970-х років. Поточні оцінки показують, що ці викиди зростуть у межах від 25 % до 90 % у період з 2000 по 2030 рр., при цьому частка викидів парникових газів у країнах, що розвиваються, стане ще більшою в найближчі десятиліття [11]. У той же час країни ОЕСР, з високим рівнем доходу, емітують понад 13,2 т викидів на одну людину, США – 20,6 т, Росія – 10,6 т, Казахстан – 13,3 т. У середньому в світі цей показник збільшився до 4,5 тонн. Стосовно України, то наша країна емітує близько 7 т парникових газів на душу населення, при цьому в період з 1992 по 2004 роки загальний обсяг викидів скоротився на 45 %, тобто до 1,1 % світового обсягу викидів проти 2,6 % у 1992 р. [11].

Загалом, кліматичні зміни мають свої специфічні особливості. Вони є глобальними як за причинами, так і наслідками; довготривалими та розвиваються з часом; існує значна невизначеність щодо потенційних масштабів, характеру й тривалості наслідків, а також витрат, які будуть необхідні для боротьби із зміною клімату; регіональні зміни клімату можуть значно відрізнятися від глобальних середніх величин; наслідки зміни клімату матимуть значний ефект на глобальну економіку [6, с. 34].

У міру того, як в останні роки зміна клімату стає одним з основних питань міжнародного порядку денного, дедалі більше уваги приділяється взаємозв'язку такої зміни з міжнародною торгівлею. Хоча наслідки зміни клімату є специфічними за місцем та рівнем розвитку, більшість секторів світової економіки, як очікується, будуть порушені, серед них і міжнародна торгівля. Експертами ЄС виділені три сфери господарської діяльності, що пов'язані з торгівлею та вважаються особливо вразливими до зміни клімату. Це сільське господарство, туризм і торгівельна інфраструктура й маршрути.

Сільське господарство вважається одним із секторів економіки, що є найбільш вразливим до зміни клімату, а також являє собою ключовий сектор для міжнародної торгівлі. В низьких широтах, де знаходяться більшість країн, що розвиваються, за прогнозами, очікується скорочення від 5 % до 10 % врожайності основних зернових культур, навіть у випадку невеликих підвищень температури приблизно на 1°C [3]. За даними деяких досліджень, урожайність в окремих африканських країнах може впасти на 50 % до 2020 року, а дохід від продажу сільського господарських культур – на 90 % до 2100 року залежно від місця розташування [3]. Сільське господарство також буде піддане впливові дефіциту води через втрату льодовикових талих вод і зменшення кількості опадів або посухи.

Туризм є ще однією галуззю, що особливо вразлива до зміни клімату. Наприклад, шляхом змін у сніговому покриві, деградації прибережних і екстремальних погодних зон, рибальство та лісове господарство також ризикує піддатись негативному впливові зміни клімату. Крім того, очікується негативний вплив на прибережні екосистеми, в тому числі зникнення коралів і втрати морського біорозмаїття.

Торговельна інфраструктура і маршрути є вразливими до мінливих кліматичних явищ. Було визначено, що портові споруди, будівлі, дороги, залізниці, аеропорти та мости мають високий рівень ризику збитків від підвищення рівня моря й збільшення частоти випадків екстремальних погодних умов, таких як повені та урагани. Передбачається, що зміни в морському льодовому покриві, особливо в Арктиці, призведуть до появи нових судноплавних маршрутів.

Зростають ризики і для України в цілому, зокрема існує висока ймовірність:

- появи «кліматичних біженців»;
- підвищення частоти й інтенсивності кліматичних аномалій та екстремальних явищ погоди;
- посух, що генетично властиві клімату України, які стають усе частішими та інтенсивнішими;
- подальшого розповсюдження нових видів хвороб сільськогосподарських рослин, шкідників та бур'янів;
- негативного впливу на стан продовольчої безпеки;
- можливого падіння рівня родючості ґрунтів;
- загострення проблем із водозабезпеченням південних та південно-східних регіонів України;
- підвищення рівня захворюваності й смертності населення;
- незворотних змін в екосистемах;
- погіршення іміджу України на міжнародній арені за умови збереження слабкої та безініціативної позиції нашої держави у переговорному процесі з усіх аспектів проблеми зміни клімату [9, с. 6-7].

Економічні моделі оцінюють витрати і ризики від зміни клімату в розмірі 5 % світового ВВП щорічно, однак ця цифра може збільшитись до 20 % при врахуванні ширшого спектра ризиків, приміром, соціальних проблем кліматичних мігрантів. У той же час заходи зі зниження викидів двоокису вуглецю обійдуться людству лише в 1 % світового ВВП [11].

Зміна клімату, що, в свою чергу, тягне за собою ще й дефіцит ресурсів, у разі збільшує вартість та ризики ведення бізнесу. За прогнозами вчених, до середини ХХІ століття населення планети збільшиться до 9 млрд. чол., у той час як запаси найважливіших ресурсів, таких як земля, питна вода, нафта, істотно скоротяться [6, с. 35]. Зміна моделей економічного зростання та добробуту населення можуть призвести до посилення тиску на інфраструктуру й природні екосистеми. Непередбачувані наслідки кліматичних змін торкнуться матеріальних активів і ланцюгів поставок, а підвищення й волатильність цін, впровадження нових норм регулювання, зміна вподобань споживачів, обмеження, що пов'язані зі споживанням ресурсів у виробничому процесі, як результат глобальних змін, неминуче призведуть до обмежень, труднощів та ризиків для бізнесу. Умовно їх можна поділити на кілька груп:

- нормативно-правовий ризик – може передбачати збільшення витрат і тягаря для бізнесу в зв'язку з уведенням правових норм, спрямованих на зменшення довгострокових наслідків глобальних чинників сталого розвитку (введення податку на викиди вуглекислого газу, систем торгівлі квотами на викиди та збільшення цін на паливо);
- конкурентний ризик, цебто можливість збільшення або коливання витрат на основну сировину (енергію, паливо, воду, сільськогосподарські продукти), а також зміни ситуації на ринку;
- соціальний як імовірність настання серйозних збоїв у роботі компаній і ланцюгах поставок у зв'язку з соціальними наслідками глобальних кліматичних змін (наприклад, масо-

вою міграцією населення в зв'язку з погіршенням кліматичних умов, конфліктами через брак ресурсів; цивільними безладами, викликаними зростанням безробіття, зубожіння і соціальною нерівністю людності);

– фізичний – включає в себе ризик заподіяння шкоди фізичним активам і ланцюгам поставок у зв'язку з погодними умовами, викликаними зміною клімату, а також довгостроковими природними тенденціями (скажімо, коливанням рівня забезпеченості водою або підвищенням рівня моря);

– втрата репутації – ймовірність забруднення репутації та бренду компанії, а також негативного сприйняття організації, яка не може вжити необхідних заходів для вирішення проблем сталого розвитку [12].

Міжнародна спільнота не залишається осторонь у питаннях вирішення існуючих проблем. Так, одним із прикладів взаємодії в цій сфері стало проведення на о. Балі (Індонезія) в грудні 2007 р. зустрічі міністрів торгівлі як одного з додаткових заходів у ході XIII-ї Конференції сторін Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату. Однак активне обговорення зв'язку торгівлі та охорони навколишнього середовища розпочалося в 70-х роках минулого сторіччя. У 1972 році ООН провела в Стокгольмі конференцію з питань навколишнього середовища, під час якої було представлено результати дослідження «Контроль за викидами підприємств та міжнародна торгівля», підготовленого Секретаріатом Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) [1]. Основним питанням дослідження був «зелений протекціонізм», а саме можливість впровадження заходів екологічної політики, що можуть створити перешкоди для торгівлі. Як результат було створено відкриту для всіх членів ГАТТ Групу із заходів охорони навколишнього природного середовища та міжнародної торгівлі, відому як ЕМІТ. Мандат ЕМІТ передбачав вивчення можливих наслідків впливу політики захисту навколишнього середовища на діяльність ГАТТ і розгляд питань прозорості положень національної екологічної політики в розрізі впливу на торгівлю, впливу екологічних заходів на міжнародну торгівлю, зв'язку між правилами ГАТТ та положеннями багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища [8, с. 5]. Також відбулися й інші важливі події, які підтвердили дедалі більше розуміння важливості зв'язку між розвитком міжнародної торгівлі та охороною навколишнього середовища (див. табл. 1).

На сьогодні найпотужнішими і безпрецедентними міжнародними угодами в сфері охорони довкілля, зміни клімату є Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату (РКЗК) та Кіотський протокол до неї. Ці міжнародні угоди охоплюють більшість країн світу, зокрема сторонами Конвенції є 193 держави та ЄС, сторонами Кіотського протоколу – 189 держав та ЄС [9, с. 8].

Таблиця 1

Історично важливі події на шляху розуміння взаємозв'язку міжнародної торгівлі та стану навколишнього середовища

Період	Захід	Передумови	Результат
1973-1979 рр.	Раунд торговельних переговорів у Токіо	Можливість виникнення нерешкод для міжнародної торгівлі внаслідок запровадження екологічних заходів у формі технічних регламентів та стандартів	Прийнято багатосторонню Угоду про технічні бар'єри в торгівлі («Кодекс стандартів»)
1982 р.	Міністерська зустріч ГАТТ	Необхідність дослідження заходів, важливих для контролю експорту продукції, забороненої на внутрішньому ринку з міркувань завдання шкоди життю чи здоров'ю людей, тварин, рослин та довкіллю	Створено робочу групу з питань експорту забороненої на внутрішньому ринку продукції та інших небезпечних речовин

Період	Захід	Передумови	Результат
1987 р.	Брундтландська доповідь	Припущення: бідність – одна з головних причин погіршення навколишнього середовища	Міжнародною комісією ООН оприлюднена доповідь «Наше спільне майбутнє». Запроваджено термін «сталий розвиток», надано рекомендації щодо збільшення обсягів міжнародної торгівлі з метою подолання фактора «забруднення бідністю»
1991 р.	Конференції ООН із питань навколишнього середовища й розвитку	Торговельна суперечка між Мексикою та США, яка висвітлила зв'язок між політикою охорони навколишнього середовища і торгівлею на практичному рівні	Запроваджена концепція «сталого розвитку», що встановила зв'язок між захистом навколишнього середовища та розвитком у широкому розумінні
1994 р.	Підписання Маракешької угоди про заснування Світової організації торгівлі (СОТ)	Концепція «сталого розвитку», загострення дискусій навколо питань торгівлі та захисту навколишнього середовища	У преамбулі угоди робиться наголос на важливості сталого розвитку. Міністри підписали Рішення про торгівлю та охорону навколишнього природного середовища, відповідно до якого було створено Комітет СОТ із питань торгівлі та навколишнього середовища

Укладено автором за джерелами: [2; 5; 4; 8, с. 6-7].

Ключові принципи Конвенції містять положення, згідно з яким усі дії, спрямовані на вирішення проблеми зміни клімату, повинні здійснюватись «на основі рівності, відповідно до загальної, але диференційованої відповідальності і відповідно до потенціалу» [10]. У світлі загрозливої ситуації, що складається в сфері зміни клімату, країни, що розвиваються, наполягають на історичній відповідальності за зміну клімату розвинених країн, і вважають, що саме промислово розвинені країни повинні взяти на себе провідну роль у здійсненні заходів для запобігання зміни клімату. У свою чергу, розвинені країни шукають способи розділити відповідальність з країнами, що розвиваються. Один з таких способів – застосування торговельних заходів. Це пояснюється тим, що протидія змінам клімату – це стратегія зростання на довгостроковий період. У той же час, здатність різних країн адаптуватись до наслідків змін клімату значною мірою визначається соціально-економічними умовами, тому ймовірним є поглиблення розриву між передовими і слабкорозвиненими економіками світу.

Згідно з попереднім проектом рішення, на якому наполягав Євросоюз, розвинуті країни світу до 2020 року повинні скоротити обсяги викидів парникових газів на 25-40 % від рівня 1990 року. Однак, проти цього рішення виступили США, Канада та Японія, головною анти-тезою яких було названо ризики сповільнення темпів економічного зростання, що особливо загрозливі на тлі несприятливої економічної кон'юнктури в цих країнах [11].

Тим не менше, за РКЗК ООН всі країни – сторони Конвенції мають ряд зобов'язань, основні з яких полягають у:

- проведенні національної політики та здійсненні заходів щодо запобігання зміни клімату шляхом обмеження й скорочення антропогенних викидів парникових газів, захисту та підвищення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів;
- здійсненні заходів щодо адекватної адаптації до зміни клімату;
- щорічній розробці, публікації та наданні до секретаріату РКЗК ООН національних кадастрів антропогенних викидів і абсорбції поглиначами усіх парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, використовуючи узгоджені міжнародні методології;

– підготовці відповідно до визначених вимог національних повідомлень з питань зміни клімату і надання їх до секретаріату РКЗК ООН [10].

Зобов'язання за Конвенцією включають також:

- питання передачі технологій;
- сприяння науковим дослідженням;
- проведення систематичних спостережень за кліматичною системою;
- співпрацю у сфері освіти, підготовки кадрів та просвіти населення [10].

Кількісні зобов'язання щодо обмеження й скорочення викидів парникових газів були визначені в Кіотському протоколі, що є інструментом реалізації РКЗК ООН та передбачає можливість використання сторонами економічних механізмів виконання зобов'язань щодо викидів парникових газів, так званих гнучких механізмів Кіотського протоколу:

– проекти спільного впровадження – відповідно до ст. 6 Кіотського протоколу, згідно з якою будь-яка сторона, що має кількісні зобов'язання зі скорочення або обмеження викидів, може передавати будь-якій іншій такій стороні чи купувати в неї одиниці скорочення викидів, отримані в результаті проектів, спрямованих на скорочення антропогенних викидів парникових газів або збільшення абсорбції поглиначами у будь-якому секторі економіки [7]. З 2004 року в Україні зареєстровано понад 200 проектів спільного впровадження, переважна частина яких здійснюється в сфері енергоефективності за рахунок модернізації, переоснащення і впровадження нових технологій [11];

– торгівля квотами на викиди парникових газів – відповідно до ст. 17 Кіотського протоколу, згідно з якою сторони, які мають встановлені кількісні зобов'язання зі скорочення або обмеження викидів, можуть брати участь у торгівлі квотами на викиди парникових газів для цілей виконання своїх зобов'язань. При цьому, будь-яка така торгівля доповнює внутрішні дії для цілей виконання визначених кількісних зобов'язань [7]. Таким чином, торгівля квотами дозволяє двом державам – сторонам Кіотського протоколу, обмінюватись частиною своїх зобов'язань по викидах, себто перерозподіляти між собою дозволений їм на визначений термін обсяг викидів парникових газів. Основними покупцями квот на викиди парникових газів є Японія, Іспанія, Австрія, Німеччина, Канада та Світовий Банк, а продавцями – Росія, Україна та країни Східної Європи. Потенційні обсяги торгівлі квотами України в 2010 р. становили 250 млн. одиниць, у 2011 р. – 400 млн. од., у 2012 р. – 500 млн. од. Слід зазначити, що за оцінками ринок має надлишкову кількість квот для продажу (близько 11,7 млрд.) порівняно з потребами покупців (близько 2,7 млрд.) на період до 2012 року [9];

– механізм чистого розвитку – відповідно до ст. 12 Кіотського протоколу, згідно з якою сторони, які мають встановлені кількісні зобов'язання зі скорочення або обмеження викидів, можуть реалізовувати проекти, спрямовані на скорочення викидів чи збільшення поглинання парникових газів та сприяння сталому розвитку в країнах, що не мають кількісних зобов'язань зі скорочення або обмеження викидів [7].

Висновки. Таким чином, прогнози щодо майбутніх змін клімату і пов'язаних з цим наслідків наочно ілюструють необхідність активізації зусиль, спрямованих на пом'якшення наслідків зміни клімату й адаптації до них. До пом'якшувальних заходів можна віднести політику та дії, спрямовані на подальше скорочення викидів парникових газів або на підвищення якості й кількості поглиначів (приміром, океани та ліси), які абсорбують вуглець або діоксид вуглецю з атмосфери. Адаптаційні заходи, з іншого боку, спрямовані на зменшення негативних наслідків зміни клімату або використання власного потенціалу в умовах пристосування до навколишнього середовища. Так, наприклад, компаніям слід не просто забезпечити власне виживання в умовах підвищеного ризику, а перетворити ці ризики в нові можливості й запропонувати новаторські кроки з підготовки до невизначеного майбутнього. Це стає можливим при належному прогнозуванні та плануванні, тому необхідно реалізовувати заходи, що пом'якшать такий вплив, зокрема доцільним буде:

- підвищувати ефективність споживання енергії та ресурсів;
- здійснювати управління ланцюгами поставок на основі принципів сталого розвитку, себто торгівля й економічна діяльність повинні проводитись з урахуванням покращення стандартів

життя, оптимального використання світових ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку (захисту та збереження навколишнього середовища) [3];

- створення стратегічних галузевих партнерств;
- інвестування в інноваційні технології, що сприятимуть створенню екологічних продуктів та послуг [4].

Іншими словами, пом'якшувальні заходи знижують темпи й масштаби зміни клімату і пов'язаних з цим впливів, у той час як адаптаційні – зменшують наслідки таких впливів шляхом підвищення здатності людей, екосистем, бізнесу пристосовуватись до змін. Саме тому вирішення однієї з найголовніших проблем нашого століття – усунення взаємозв'язку між людським поступом, з одного боку, і неефективним використанням ресурсів та руйнуванням навколишнього середовища – з іншого, й стане запорукою успіху для бізнесу і гарантуватиме процвітання країнам.

Список використаної літератури

1. GATT, Industrial Pollution Control and International Trade. [Електронний ресурс]. – 9 June 1971. – Режим доступу: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840247.pdf.

2. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. [Електронний ресурс]. – August 1987. – Режим доступу: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.

3. Stern Review Report on the Economics of Climate Change. Pre-publication edition. [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: http://www.hmtreasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/stern_review_report.cfm.

4. The Ministerial Decision on Trade and Environment, adopted in Marrakesh on 15 April 1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/issu5_e.htm.

5. WTO, Environment: Disputes 4, Mexico etc versus US: 'tuna-dolphin'. [Електронний ресурс]. – 1 January 1995. – Режим доступу: http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/edis04_e.htm.

6. Дідух Я. Екологічні аспекти глобальних змін клімату: причини, наслідки, дії / Я. Дідух // Вісник НАН України. – 2009. – № 2. – С. 34-44.

7. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату // Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – 04.04.2015. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_801/page.

8. Міжнародна торгівля та навколишнє середовище / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Вип. № 1. Серія статей «Розуміємо ключові питання торговельної політики». – К., 2014. – С. 20.

9. Протидія глобальній зміні клімату в контексті Кіотських домовленостей: український вимір / С.Л. Орленко, Я.А. Жаліло, І.В. Трофимова [та ін.]. – К.: НІСД, 2010. – 48 с.

10. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату // Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – 04.04.2015. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_044.

11. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації». [Електронний ресурс]. – 04.04.2015. – Режим доступу: http://www.radakmu.org.ua/uk/news_and_report/1079.html.

12. Томпсон Т. Предвидеть непредвиденное: успешное развитие бизнеса в меняющемся мире. Краткий обзор. / Т. Томпсон. [Электронный ресурс]. – 2012. – Режим доступа: https://www.kpmg.com/KZ/ru/IssuesAndInsights/ArticlesAndPublications/Documents/S_CG_4r.pdf.

*Udod N.M., senior lecturer
of International Management and Marketing Department,
Ukrainian State University of Finance and International Trade*

GLOBAL CLIMATE CHANGE: THE IMPACT ON INTERNATIONAL TRADE AND MEANS OF REGULATION

Abstract. *Global climate change is one of the most pressing problems of mankind. If you ignore these changes, it will lead to economic leveling growth and long term. In addition, there may be a significant threat of destruction of economic and social activity in the second half of the twenty-first century, and the scale of destruction can be correlated with the wars and economic depressions. Under the guidance of international organizations and leading countries taking significant efforts aimed at combating climate change and overcoming its adverse effects, and are, in turn, the objective reality of global humanitarian, legal and economic environment, laying the basis for the formulation and implementation of national policies in almost all areas. A necessary condition for effective policies and the key to business success in today's conditions is the active participation of each to overcome the negative effects of global climate change.*

Keywords: *global climate change, global warming, international trade, international business, international agreement on climate change.*

References

1. GATT, Industrial Pollution Control and International Trade. [Electronic resource] – 9 June 1971. – Rezhym dostupu: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840247.pdf.
2. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. [Electronic resource]. – August 1987. – Rezhym dostupu: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.
3. Stern Review Report on the Economics of Climate Change. Pre-publication edition. [Electronic resource] – 2012. – Rezhym dostupu: http://www.hmtreasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/stern_review_report.cfm.
4. The Ministerial Decision on Trade and Environment, adopted in Marrakesh on 15 April 1994. [Electronic resource] – Rezhym dostupu: http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/issu5_e.htm.
5. WTO, Environment: Disputes 4, Mexico etc versus US: ‘tuna-dolphin’. [Electronic resource]. – 1 January 1995. – Rezhym dostupu: http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/edis04_e.htm.
6. Diduh Ya. Ekologichni aspekty globalnyh zmin klimatu: prychny, naslidky, diyi / Ya. Diduh // Visnyk NAN Ukrainy. – 2009. – № 2. – P. 34-44.
7. Kiotskyi protokol do Ramkovoї konventsii Organizatsii Obednanyh Natsiy pro zminu klimatu // Ofitsiynyi portal Verhovnoi Rady Ukrainy. [Electronic resource]. – 04.04.2015. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_801/page.
8. Mizhnarodna torgivlya ta navkolyshnye seredovysche / Instytut ekonomichnyh doslidzhen ta politychnykh konsultatsiy. – Vyp. № 1. Seria statey “Rozumiemo kluchovi pytannya torgovelnioi polityky”. – K., 2014. – P. 20.
9. Protudiya globalniy zmini klimaru v konteksti Kiotskykh domovlenostey: ukrainskiy vymir / S.L. Orlenko, Ya.A. Jalilo, I.V. Trofymova [ta in.]. – K.: NISD, 2010. – 48 p.
10. Ramkova konventsia Organizatsii Obednanyh Natsiy pro zminu klimatu // Ofitsiynyi portal Verhovnoi Rady Ukrainy. [Electronic resource]. – 04.04.2015. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_044.
11. Strategiya rozvytku Ukrainy “Ukraina 2020: strategiya natsionalnoi modernizatsii”. [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.radakmu.org.ua/uk/news_and_report/1079.html.
12. Tomson T. Predvidet nepredvidennoe: uspeshnoe razvitie biznesa v menyayuschemsya mire. Kratkiy obzor / T. Tomson. [Electronic resource]. – 2012. – Rezhym dostupa: https://www.kpmg.com/KZ/ru/IssuesAndInsights/ArticlesAndPublications/Documents/S_CG_4r.pdf.

Удод Н.Н., старший преподаватель
кафедры международного менеджмента и маркетинга
Украинского государственного университета
финансов и международной торговли

ГЛОБАЛЬНЫЕ КЛИМАТИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ: ВЛИЯНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНУЮ ТОРГОВЛЮ И СРЕДСТВА РЕГУЛИРОВАНИЯ

Аннотация. Глобальные климатические изменения являются одной из самых острых проблем развития человечества, игнорирование которых в долгосрочной перспективе приведёт к нивелированию экономического роста. Кроме этого, неадекватные действия в ближайшие десятилетия могут создать угрозу значительного разрушения экономической и общественной деятельности уже во второй половине XX века в масштабах, сопоставимых с войнами или экономическими депрессиями. Значительные усилия, предпринимаемые под руководством международных организаций и ведущих стран мира, направлены на противодействие изменению климата и преодоление его нежелательных последствий, становятся, в свою очередь, объективной реальностью мировой гуманитарно-правовой и экономической среды, закладывая основания для формирования и осуществления национальных политик почти во всех сферах. Активное участие каждого в преодолении негативных последствий глобальных климатических изменений является необходимым условием эффективности политики государства и залог успеха бизнеса в сегодняшних условиях.

Ключевые слова: глобальные климатические изменения, глобальное потепление, международная торговля, международный бизнес, международные соглашения в области изменения климата.